

Duchovní souvislosti v utváření lidského organismu

Devátá přednáška

Prožívání mezi smrtí a novým zrozením jako karmický následek a budování podmínek pro návrat do nového pozemského života

Rudolf Steiner

GA 218

Londýn, 19. listopadu 1922

Prožívání mezi smrtí a novým zrozením jako karmický následek a budování podmínek pro návrat do nového pozemského života. Rozpuštění éterického těla po smrti. Měsíční síly jako síly narození a smrti; nositel karmy.

Chtěl bych pozorování, které jsme zde na tomto místě v poslední době konali, dovést k jistému závěru. Chtěl bych vás nejprve upozornit na to, co již ovšem víte, jaké jsou nejbližší osudy člověka po smrti. Nejprve člověk odloží své fyzické tělo a je v takovém postavení, v němž vůbec nemůže být za pozemského života pomocí svého obyčejného vědomí. Má své já, astrální tělo a své éterické tělo kolem sebe a na sobě. Toto éterické tělo sice po celou dobu od narození až do smrti zůstává spojeno s tělem fyzickým, a za spánku je člověk jen ve svém já a ve svém astrálním těle mimo tělo éterické a mimo tělo fyzické. Když má nyní člověk po smrti krátkou dobu (tato doba trvá jen několik dní) své tělo éterické, toto tělo tvořivých sil ještě na sobě, potom je tím schopen pohlížet zpět na svůj celý pozemský průběh života. Tento pozemský průběh života je vlastně obsažen v tomto éterickém těle. Řekl jsem vám ve veřejných přednáškách, jak člověk, když zasvěcením učiní své tělo éterické volným, může životní průběh pozemského života také přehlédnout.

Ale po smrti nemůžeme dlouho u sebe podržet éterické tělo, vždyť toto éterické tělo vlastně souvisí s kosmem, ono se chce rozšířit do kosmu. Kdybychom v životě na okamžik ztratili své fyzické tělo, dostalo by ihned éterické tělo elastickou silou tendenci rozpustit se do celého kosmu. Jen pomocí fyzického těla, v němž vždy tkví, je toto éterické tělo během života udržováno pohromadě. Nemáme-li již poutající dílu

fysického těla, potom se počíná éterické tělo rozšiřovat a pro nás tu již po několika dnech pro své velké rozšíření nebude. Vždyť víte, že když vezmete malou kapku vody, potom tu je; když ji zahřejete, rozšíří se na všechny strany a již tu není. Nemůžete ji už vidět. Tak se rozšiřuje éterické tělo po smrti a po několika dnech tu již není.

Iničiační moudrost ukazuje, že toto trvá jen několik dní, protože pomoci iničiační vědy dospíváme k tomu používat jaksi uměle éterické tělo v pozemském životě. Zůstává potom ve fysickém těle, ale používáme je, neberouce ohled na fysické tělo, potom máme také zpětný pohled na svůj pozemský život. Máme možnost potom také současně v tomto éterickém těle vidět v odlesku zrcadlení celého vesmíru. Celé hvězdné nebe je v tomto éterickém těle. Nemůžete vůbec vidět toto éterické tělo oddělené od těla fysického, aniž vám éterické tělo všude neukazuje hvězdný svět, planety a stálice. Tyto planety a stálice posléze toto éterické tělo přijímají. Je tomu tak, že iničiační věda, iničiační moudrost může právě nanejvýš po dobu tří až čtyř dnů podržet obrazy, které má takto v éterickém těle, potom mizí a musíme se dříve, chceme-li vůbec podržet s ním souvislost, vrátit zpět do svého fysického těla, aby se éterické tělo udrželo pohromadě. Tak mizí člověku také toto éterické tělo několik dnů po smrti, ale člověk se tím sám včleňuje stále více do hvězdného světa.

Zpočátku se cítíme, když jsme éterické tělo odložili, cize uvnitř hvězdného světa. Co člověku jaksi připadá známé z hvězdného světa, to jsou jenom síly Měsíce. Měsíc vystupuje, takže jej máme na jedné straně v jakémisi otisku jeho fysické podoby. Ale současně zevrubněji poznáváme, jaké duchovní síly jsou s Měsícem spojeny. Poznáváme skutečně, že s Měsícem je spojena Jahveho síla vesmíru, jak jsem to posledně charakterizoval. Měsíc se mění jaksi pro toho, kdo prošel branou smrti, v kolonii bytostí, jejichž vedoucím je Jahve. Nyní poznáváme po smrti to, o čem může iničiační věda hovořit právě proto, že dostává již do pozemského života obrazy o těchto věcech. Poznáváme, co to znamená, že člověk na Zemi umírá. Poznáváme význam smrti právě pomocí sil Měsíce, pomocí sil Jahveho.

Pozorujeme-li smrt na Zemi, potom se nám jeví tak, že fysické tělo člověka se stalo neživým, že vše to, co duchovně-duševního a éterického pronikalo fysické tělo, z fysického těla zmizelo. Fysické tělo je převzato silami Země, buď silami zemskými, vodními, když je člověk pohřben, nebo ohnivými a vzdušnými, když je spálen. Tedy fysické tělo je převzato silami Země. Bylo lidskou bytostí odloženo. Co to vlastně znamená, že fysické tělo bylo lidskou bytostí odloženo a přešlo do stavu zničení? Tomu je tak: Když se člověk narodí a má v sobě dětské síly růstu, a také když je člověk ještě v embryonálním stavu, když ale náleží tělesně Zemi v těle matčině, potom jsou to tytéž síly, které před nás předstupují jako síly ničící při smrti, tytéž síly, které opouštějí lidské fysické tělo při smrti, které se tedy ve smrti zjevují, protože se fysické tělo rozpadá, tytéž síly, které se na tomto fysickém těle účastní budování. Člověk prochází svými éterickými zážitky a potom svými astrálními zážitky do duchovního světa, ale zde na Zemi se odděluje něco od fysického těla, co se jeví být duchovním jako něco, co jaksi vystupuje z lidského těla ven. Mohlo by se říci, že v jednom směru jde skutečný člověk, v druhém směru z člověka jiná bytost. Je tomu totiž tak, že fysické tělo člověka tu ve smrti leží, člověk sám je opouští, ale pouští je současně jiná

bytost. Tato jiná bytost, to jsou právě na Zemi žijící měsíční síly. Neboť měsíční síly jsou sice, mám-li to tak říci, koncentrovány v kosmickém Měsíci, ale svou působnost rozprostírají daleko. To se ukazuje na Zemi v silách smrti. Tyto síly smrti jsou současně silami zrození. Vedou člověka do života a ukazují se, když člověk ze života vystupuje. Tímto způsobem dostáváme náhled o souvislosti narození a smrti. Vezmeme-li všechny lidi, kteří umírají v dobách po sobě následujících, tak je tomu tak, že z každého člověka vystupuje úkaz smrti a spojuje se opět s atmosférou, která Zemi obklopuje jako atmosféra vzdušná a která osahuje to, co smrt odevzdává a zrození opět přijímá. Ze sil, které jaksí vystupují z mrtvol, se opět lidé rodí. Ano, naše síly růstu souvisejí duchovně právě úzce s tím, co ze sil smrti, z těch sil, které se projevují smrtí, Zemi obklopují.

Nu, pozorujte toto: Tyto síly smrti, které jsou také silami zrození, jsou síly měsíční. A do těchto měsíčních sil je vmíšeno to, co člověk shromáždil jakožto síly morálních hodnot od svého narození až do smrti. Byli-li jsme v nějakém ohledu dobrými, tak se nachází v této sféře měsíčních sil smrti jaksí vlastní bytost, která v sobě obsahuje onu sílu, jež zůstala z toho, že jsme byli dobří. Tato bytost má v sobě také vše to, co zůstalo z toho, že jsme byli zlí. A zatímco žijeme na Zemi, vytváříme tuto bytost. Obyčejné vědomí o tom neví nic, ale nosíme tuto bytost v sobě. Nosíme ji v sobě tak, že každou noc, když spíme, ji pouštíme. Když vycházíme ze svého fyzického těla, tato bytost zůstává ve fyzickém těle. Vždyť jsem vám řekl, že morální pocity a náboženské pocity se zanechávají zpět ve fyzickém těle a těle éterickém, Je tu také zanechána skutečná bytost, kterou za svého pozemského života vytváříme jako svého nositele karmy. Tato bytost zůstává s námi v souvislosti, pokud jsme ve sféře měsíčních sil. Protože nás tato bytost udržuje v měsíčních silách, tedy v blízkosti Země, zůstáváme v nejbližší době po smrti spojeni jednak s těmito měsíčními silami a jednak i se svou karmou, takže musíme skutečně zpětně prožívat všechny činy, které jsme na Zemi mezi narozením a smrtí učinili. Musíme je prožívat duchovním způsobem, trojnásobnou rychlostí, jak jsem to řekl ve veřejné přednášce, jak jsme ty činy na Zemi prodělali. Ale musíme je prožívat, zpětně prožívat, a trávíme tak jistý čas po smrti tím, že již nezůstáváme spojeni pomocí fyzického těla, které jsme odložili, s měsíčními silami smrti, ale tím, že musíme jako duchovně-duševní bytost konat činy, které jsou v úzké souvislosti s našimi činy pozemskými. Tedy proděláváme svůj život ještě jednou s našimi činy pozemskými. Tedy proděláváme svůj život ještě jednou v obráceném sledu, a tím nám přichází naše karma teprve zřetelně k vědomí.

A musíme již to, co je duchovní, také duchovním způsobem zpracovat. Jestli jste milovali nějakého člověka na Zemi, tak si snad můžete vytvořit tento pocit: Ach, musí nyní ten člověk po smrti prožít vše to, co snad učinil špatného, nedokonalého? Dospějete pak ve svém pozemsko-fyzickém životě k jisté lítosti, že to musí člověk prodělat. Kdybyste se ale otázali toho, kdo prošel branou smrti, zda on také takto o věci soudí, tak by vám řekl, že nikoli. Řekl by vám, že by nechtěl posmrtný život jiný, než že prožívá znovu vše s tím úsudkem, který má nyní jako duchovně-duševní bytost, aby si to důkladně vštípl do své pravé duševnosti. Jestliže se dopustil nějakého činu, který jej ozřejmí jako nedokonalého člověka, a neprožije to opět takto v sobě, tak by

nepocítil v sobě puzení, aby to vyrovnal. A nemohl by se této nedokonalosti zprostit. Dostává právě tím, že prožívá čin ještě jednou duševně-duchovně způsobem, popud překonat tuto nedokonalost dokonalým jednáním. Zemřelý by nechtěl za žádnou cenu postrádat toto zpětné prodělávání života, neboť to mu dává sílu dosáhnout plně svého lidství. Musíte si ujasnit, že právě tak, jako Země vyhlíží jinak z údolí, než z vrcholku hory, vyhlíží život jinak z fyzického světa, než z druhé strany prahu. Často můžeme říci, že neposuzujeme souvislosti pozemského života se životem nadfyzickým, se životem po smrti, vůbec zcela správně.

Uved'me jiný příklad. Řekněme, že jste velmi dobrým antroposofem, že jste nadšeni pro antroposofii a žijete společně s někým těsně spjati, kdo antroposofii nenávidí, jako svého nejhoršího nepřítele. Můžete snad říci, že nesmírně litujete, že dotyčnému způsobujete velkou bolest tím, že se sami hlásíte k antroposofii, když on antroposofii nenávidí. Takto je to snad posuzováno správně ze stanoviska pozemského života. Ale velmi často se to ukazuje z jiné strany tak, že dotyčný to měl vloženo do své karmy, že jednoduše nemohl dospět k antroposofii kvůli překážkám, které si přinesl z dřívějšího života a které způsobují v jeho hlavě to, že antroposofii nenávidí. Jeho hlava nemůže antroposofii přijmout. Současně se stává neklidným a hned se rozčílí, když jen o antroposofii něco slyší. Ale jeho srdce nemusí mít ještě k antroposofii negativní postoj. Když dotyčný potom zemře, tak se může ukázat, že má po smrti intenzivní touhu po antroposofii, takže pak učiníte správně, když se na někoho, kdo zde v životě antroposofii nenáviděl, obrátíte po jeho smrti s myšlenkami z antroposofie, aby mu mohla být přiblížena. Může se říci, jakkoli to zní zvláště a paradoxně: Mnozí členové rodiny, kteří strašně zuřili, když se jiný člen rodiny stal antroposofem, ti se po své smrti stali jejími nejintenzivnějšími stoupenci. Tedy musíte, to, co jsem vám zde při mém posledním pobytu na tomto místě řekl, že se z druhé strany prahu život docela jinak posuzuje, nežli odtud, to musíte v tomto ohledu brát zcela vážně.

A tak můžete vidět, milí přátelé, jak se člověk stává zcela jiným. Pomyslete si, že máte zde ve fyzickém pozemském životě svůj mozek, o něco níže plíce, potom jiné orgány a zevně smysly. Tím vším vnímáte vnější svět, tím vším, co je tu ve vaší kůži uzavřeno, vnímáte vnější svět. Nyní pronikáte z toho ven. Nejprve září hvězdy jen do vašeho éterického těla. Když jste je ale odložili, identifikujete se sami s hvězdami. Předtím jste měli mozek v sobě, nyní jste dostali duchovně bytostnou podstatu z Venuše, Merkuru, Slunce atd. do sebe. Nyní můžete říci: Tak jako na Zemi mám v sobě plíce, srdce, ledviny atd., tak nyní jev mém nitru Měsíc, Merkur, Slunce atd., - jste identičtí s vesmírem ve svém nitru. Domníváte se, že vám vesmír zachovává tentýž rozum, jako váš mozek? Zde se právě jeví svět jinak, hledíme-li ze Slunce na Zemi, vypadá Země jinak, než když pohlížíme ze Země na Slunce. Tak skutečně proděláváme toto zpětné prožívání, když zůstáváme v souvislosti s Měsícem, Merkurtem a Venuší. V této době je souvislost s vnějšími hvězdami, s Jupiterem, Marsem, Saturnem slabě vyvinuta a souvislost se stálicemi je vyvinuta ještě slaběji. Když jsme prodělali tímto způsobem své činy při zpětném sledu až ke svému zrození, je tomu tak, že pozorujeme tyto činy z hvězdného stanoviska. Nedostáváme nyní o

sobě takové posouzení, že bychom pouze pohlíželi zpět, nýbrž dostáváme posouzení směřující kupředu, dostáváme toto posouzení: Musíš učinit toto, abys tento čin vyrovnal, musíš učinit toto, abys vyrovnal jiný čin. V tomto se ocitáme po dalších dvaceti až třiceti letech svého života po smrti, podle toho, jakého stáří jsme dosáhli, asi třetinu pozemské doby. Děti to prodělávají velmi krátce Sotva to přichází v úvahu u zcela malých dětí, jak si můžete z mých výkladů domyslit. Tímto způsobem skutečně prožíváme zpětně svůj život ještě jednou, zatímco máme ještě duchovně-duševní souvislost se svou pozemskostí. Když dospějeme k narození, pak se ukáže, že nám ze všeho zůstává vzpomínka. Je tomu právě tak Je tomu právě tak, jako bychom opět odložili jedno tělo. Říká se, že se odkládá tělo astrální. Ale co se ve skutečnosti děje, je to, že se živoucí konání, v němž jsme předtím byli, proměňuje v myšlenkový obraz, jenže nyní myslí zcela jiné vědomí, vědomí hvězdné, kdežto zde myslelo vědomí pozemské.

Nyní nastupujete další cestu do duchovního světa, když musíte žít s těmi bytostmi, jejichž fyzickým odleskem je Slunce, Měsíc a hvězdy. Musíte nyní dále žít s duchy hvězd. Sem vnášíte vzpomínku na karmický podklad, který jste předtím odložili se svým astrálním tělem. „Odložili“ neznamena nic jiného, než že to vše, v čem člověk předtím činně tkvěl, je nyní právě vzpomínkou, kterou máme jakožto člověk kosmický. Vstupujeme do čistě duchovního světa zatížení vzpomínkou na to, co nám zanechal pozemský život.

Pokud člověk prodělává toto zpětné prožívání svého uplynulého pozemského života, potud je vlastně v planetární sféře. Můžeme říci: Když člověk postupuje od duchovních sil Měsíce k silám Venuše a Merkuru, Slunce, Jupiteru, Marsu až k silám Saturnu, tedy pokud je mezi sférou Měsíce a sférou Saturnu, jinými slovy pokud v sobě cítí planetární kosmos, potud se nalézá v tomto zpětném prožívání svého uplynulého pozemského života. Řekl jsem vám již v posledních dnech, jak síly Měsíce a síly Saturnu pracují proti sobě. Měsíc obsahuje ony síly, které člověka snášejí dolů do pozemskosti a chtějí ho stále přidržovat na Zemi. Saturn by chtěl člověka vyvést vzhůru do hvězdného vesmíru, ale tak, že když člověk mezi smrtí a novým zrozením vstupuje do tohoto hvězdného vesmíru, nevidí fyzický odlesk hvězd, nýbrž žije s bytostmi, které náleží k příslušným hvězdám.

Procházíme-li tedy po smrti sférou Saturnu, tak se stáváme zralými pro prožívání čistě duchovního světa Tento přechod jsem charakterizoval ve své knize „Theosofie“ jako přechod ze světa duševního do země duchovní. Tento přechod nemůže člověk uskutečnit vlastními silami, protože na něm lpí vzpomínka na uplynulý pozemský život, jak jsem to vyličil. Potřebuje pomocníka v duchovním světě. Už jsem zde také upozornil, jak to s tím pomocníkem je. V době, která byla před mystériem Golgaty, mohli zasvěcenci mystérii svým žákům říkat: „Když budete správným způsobem vysílat do duchovního světa své síly oběti, najdete vysokou sluneční bytost, která vás bude provázet ve své duchovní podstatě od té doby, kdy opustíte sluneční sféru, bude vás provázet na druhou stranu, kde Slunce září jaksí duchovně do světového prostoru ven, jako svítí fyzicky dolů na Zem. Tato vysoká sluneční bytost vás bude provázet, vynese vás až k saturnské sféře, pak dále ven až do sféry hvězdné. Duchovní Slunce

vám bude jaksi zářit, takže budete moci dosáhnout přechodu ze světa duševního do země ducha.“ Mystériem Golgaty ovšem nastalo to, že tato sluneční bytost sestoupila na Zem, v člověku Ježíši z Nazaretu přijala tělo, a člověk tím, že k Zemi obrací své srdce, své city ke Kristu a k mystériu Golgaty, tak již zde na Zemi přijímá sílu, aby mohl přes sféru sluneční a saturnskou vstoupit do země ducha, to znamená do světa hvězd. Tu nastává stav, který dále prodělává mezi smrtí a novým zrozením. Abych vám vylíčil tento stav, který člověk prodělává s pomocí přijaté Kristovy síly nyní, v době po mystériu Golgaty, musím vám říci následující. Nejprve vás ale musím upozornit na to, co to vlastně znamená být ve světě hvězd čili v zemi duchů, co to znamená mít vzpomínku na pozemský život. To se nám ozřejmí takto:

Dostáváme-li se nad saturnskou sféru, vstupujeme tam, kde to dávné světové názory nazývaly zvěrokruhem. Ten je jen representant pro nebe stálic, čili pro zemi duchů, ale právě shrnutím jednotlivých hvězd, které tvoří zvěrokruh, obdržíme cestu, kterou člověk musí prodělat. Touto cestou člověk postupuje, aby mohl vybudovat s duchovními bytostmi hierarchií duchovní zárodek svého fyzického těla z celého kosmu.

Můžete snad říci, že zde na Zemi máme zajímavou práci, můžeme zde pěstovat kulturu, můžeme zde pracovat pro lidi atd., zatímco tady nahore konáme, to musí být nanejvýš jednotvárné, když si vytváříme jen své vlastní tělo, ale to byste se mylili. Neboť vše, co můžete společně na Zenu uskutečnit, nemá tu velikost a rozmanitost jako to, co uskutečňujete, když formujete z hvězdných světů lidské tělo, „chrám bohů“. To je mnohem rozmanitější, velkolepější práce. A neformujete své tělo jednoduše, jak uvidíte, formujete je tak, aby náleželo vlastně celému lidstvu, tím, že se má podle karmy spojit s tím nebo oním člověkem, že má tendenci správným způsobem se sejít opět s těmi lidmi, s kterými se máte karmicky vyrovnat. Pracujete tu tedy přece mnohem vyšší měrou pro celé lidstvo, než to můžete činit nyní na Zemi. A jak pracujete? To vám chci v jednotlivostech popsat, prosím jen, abyste si povšimli, že se musím vyjadřovat obrazně, když hovořím o těchto vznešených světech, neboť lidské pojmy jsou dnes tak uzpůsobeny, že se nelze vyjadřovat bez obrazů.

Musíte skutečně budovat duchovní zárodek svého celého fyzického těla. Je budován z jednotlivostí vesmíru. Když například prožíváte ony duchovní bytosti, jejichž fyzickým odleskem je souhvězdí Berana, pracujete společně s hierarchiemi Berana na své hlavě, na své nastávající hlavě, která je skutečně kosmem, stahujícím se potom ve fyzickém těle. Vskutku ve své hlavě nosíte celý kosmos nahlížený z Berana. Ale když pracujete na jevišti Berana s hierarchií Berana, září planety právě tak, jako září dolů na Zem, duchovně v jiném směru. Vezměme například, že pracujete dále od souhvězdí Berana až k souhvězdí Býka. Když pracujete v souhvězdí Býka, vyjadřuje se v pohybu Marsu vše to, co jste na Zemi pochybili nebo učinili správně pomocí svých orgánů řeči. Každou nepravdu, kterou člověk řekl, tu mu duchovně projevuje Mars ve sféře Býka, když se člověk propracovává touto sférou Býka. Lze si tedy pomyslet, čím je tato vzpomínka, kterou tu máme ve svých vlastních činech. Shledáváme po smrti, že tato vzpomínka je veepsána do vesmíru a dokonce hovoří jako Logos z vesmíru na druhou stranu. Takže musíme na svém budoucím těle, pokud jde o

tuto partiii orgánů řeči, pracovat tak, že jsme vystaveni rušivému působení nebo podpůrnému působení podle toho, zda jsme mluvili pravdu či lhali.

A takto je tomu, když procházíme souhvězdím Lva: Zde jsou nám ozařovány všechny naše nedokonalosti ze Slunce, všechny nedokonalosti, jichž jsme se dopustili svým povrchním či hlouběji cítícím srdcem, svými sympatiemi či antipatiemi, které souvisí na Zemi s naším temperamentem, s naším krevním oběhem; takže budujeme své budoucí tělo tak, že nám celý náš dřívější život zaznívá do světového prostoru jako řeč planet.

Ano, je tomu tak, jakkoli se to jeví podivným z pozemského stanoviska, že když pohlížíme na pohyby planet zde zvenku, když pohlížíme na to, jak například Mars vede své pohyby k Býku, tyto pohyby tvoří písmo, které současně zní. To je ono hvězdné písmo, které je vepsáno našimi vlastními činy do světového prostoru. Žádný div, že když se vracíme opět zpátky, připravujeme to, co potom k nám bude příslušet vzhledem k naší karmě. Neboť své budoucí fyzické tělo můžeme připravovat jen při této stále trvající řeči hvězd.

Tak se propracováváme duchovní oblastí, onou duchovní oblastí, kterou putujeme o to déle, čím větší je poměr mezi vědomím v našem pozemském životě, celém pozemském životě (řekl jsem to také ve veřejné přednášce) k onomu druhému vědomí, které jsme měli jako dítě, kdy jsme žili ještě v utlumeném vědomí, neboť nyní jsme v onom vědomí, které přesahuje naše vědomí pozemské. V pozemském vědomí jsme jako dospělí lidé v jistém vědomí, které přesahuje snivé vědomí dítěte. Jsou tři stupně vědomí Když je člověku 30 let a až do svého pátého roku prodělával snivé vědomí, potom žil 6x déle ve vyšším vědomí dospělého, než v dětském snivém vědomí. Nyní žije 6x délku svého pozemského života ve vyšším vědomí hvězdného světa. Takže jednoduše chápeme, že když zemře dítě, tak žije mimořádně krátce mezi smrtí a novým zrozením, čím starší je člověk, tím více času tam má strávit, neboť tím déle je zatemněno zde na Zemi jeho nadzemské vědomí, tím déle musí pracovat na tom, aby je opět učinil jasným, neboť musíme zcela přijít do jasu

A dostaneme-li se zcela do jasu, potom nastupuje ona doba mezi smrtí a novým zrozením, kterou jsem nazval v jednom mystériu půlnoční dobou lidského duchovního bytí, hodinou půlnoční mezi smrtí novým zrozením. V této době, která je přibližně uprostřed mezi smrtí a novým zrozením, máme to nejjasnější vědomí, které nás nechává žít v duchovním světě mezi bytostmi duchovních hierarchií. Ale současně prožíváme také v sobě co nejsilněji toto: „Zde dole ve sféře planet existuje přece vše to, co jsi jako člověk uskutečnil, to nesmíš opustit, to zde nemůžeš změnit, to můžeš změnit jen tehdy, když opět sestoupíš na Zem.“

Tu počíná puzení, touha opět sestoupit dolů k Zemi, učinit jaksi rozhodnutí mezi Saturnem a Měsícem. Sledujeme opět zasvítající měsíční síly, abychom nastoupili zpět cestu k Zemi u jistého člověka, který byl v minulém životě dospělým, právě po staletích. Čím více se blížíme ke sféře planet, a zejména když přicházíme do sféry Merkuru, Venuše a Měsíce, tím více nám mizí vědomí, které máme společně s duchovními bytostmi vyšších hierarchií. To znamená, že dostáváme vědomí, které obsahuje jen zjevení těchto duchovních bytostí. Když jsme si připravili lidskou hlavu

pro pozdější život, tak cítíme, že spolupracujeme s duchovními bytostmi. Nyní se nám jeví duchovní bytosti jako v obrazech, proto se ale také dostavuje působení měsíčních sil v nás. Cítíme se jaksí opět jako bytost, která by vlastně měla žít v sobě. Nejsme ještě ve fyzickém těle, ale máme předem předtuchu o životě v sobě, o opětném odcizování se kosmickému bytí. Nemáme již pohled na duchovní bytosti, jak existují, nýbrž máme jejich obrazné otisky.

A zatímco procházíme těmito obraznými otisky, mizí nám stále víc a více to, co jsme vybudovali jako duchovní zárodek svého fyzického organismu, a musíme vnímat, že tento duchovní zárodek fyzického organismu nám odpadl a sestoupil nyní dolů k fyzickému rodičovskému páru a vžívá se tu jako síly reprodukčního proudu na fyzické Zemi. Je tomu skutečně tak, že to, co připravujeme jako fyzické tělo, se smršťuje a padá do reprodukčních proudů jistého fyzického rodičovského páru. My jsme ponechám zpět jako duchovně-duševní bytost, která *pociťuje* svou sounáležitost s tím, co jí tu dolů odpadlo, ale nemůže se s tím bezprostředně spojit. Může se s tím spojit teprve tehdy, když nyní v tomto stavu stahuje ke svému éterickému tělu éterické síly, které jsou v celém kosmu. Poté, co nám duchovní zárodek našeho fyzického těla odpadl a připravuje dole v těle matčině naše fyzické tělo, sbíráme síly, abychom vytvořili své tělo éterické. S tímto éterickým tělem se potom sjednocujeme, když lidský zárodek byl již po určitou dobu v těle matky.

To je děj opětného návratu k pozemskému životu. A měli-li jsme předtím jen obrazy duchovních bytostí, včleňujeme si nyní vše to, co si můžeme včlenit jen za pomoci měsíčních sil, co bylo vzpomínkou na naši karmickou podstatu. Včleňujeme si to opět nyní jako skutečné síly. Přijímáme je do éterického těla, tak si je včleňujeme. Proto se objevujeme na této Zemi tak, že vyžíváme svůj osud, svou karmu. Procházejíce měsíčními silami vyvíjíme touhu, abychom na Zemi svou karmu vyžili.

Takový je koloběh, který člověk prodělává od smrti k narození, prožívá výstup až k samostatnému vědomí ve sféře Ducha a toto vědomí se mu opět šerí, když má sféru Ducha jen v obraze. Zatímco ji má jen v obraze, přijímá vůli do své karmy, do sebe, vrací se zpět k Zemi, aby dále pracoval ve fyzickém těle, až potom řadou pozemských životů právě dospívá k tomu, aby mohl vstoupit do jiné metamorfózy bytí. Pro současnou přítomnost zemské doby je to takové, že když člověk sestupuje ze sféry hvězd, má vzpomínku na své dřívější bytí a na tuto vzpomínku navazuje. Sám si připravuje ve sféře hvězd své fyzické tělo a potom se sjednocuje s tímto svým fyzickým tělem, když sestupuje dolů. Ale stojíme ve velmi důležité periodě pozemského bytí. A důležitosti této periody pozemského bytí porozumíme jen tehdy, když víme, že připravujeme své fyzické tělo, vypracováváme je ve sféře hvězd a odíváme se jím potom, když sestupujeme dolů na Zem. Ale v tomto bodě se připravuje právě v naší době něco podstatného.

Častěji jsem upozorňoval na to, jak v poslední třetině 19. století nastoupily z duchovního světa změny v celém průběhu lidského pozemského života. Upozorňoval jsem na to, jak se vskutku jistým způsobem otevřela brána poznání vůči duchovnímu světu. Když ze sebe samých činíme to, čeho je zapotřebí, můžeme vskutku s poznáním proniknout do duchovního světa, což po mnoho staletí, když se vytvářelo hmotné

poznání, nebylo možné. Změna vznikla v duchovním světě tím, že na místo dřívějších vedoucích bytostí nastoupila ona bytost, která pro podobnost svých vlastností s tím, co se v tradici označuje jako bytost Michaelova, může se právě také tímto jménem Michael označovat. Lze říci: Bytost Michaelova převzala duchovní vedení lidstva. Zde na Zemi je ekvivalent pro to, že Michael zasahuje do duševního a duchovního života lidstva, že právě stále víc a více jsou lidé skutečně pronikáni tím, že člověk nesouvisí jen svým tělem fyzickým s říší Země, nýbrž že svým duševním a duchovním je v trvalé souvislosti s duchovním světem.

Tedy vrůstání do duchovního poznání, to je jedna stránka, která souvisí s vládou Michaelovou. Druhou stránkou je to, co vyplývá z toho, že se člověk skutečně vážně dává pronikat touto duchovní vědou, co vyplývá pro lidskou mysl, pro lidskou duši, a to je to, že skutečně nezůstane toto světlo jen pouhou teorií, když se světlo duchovní vědy rozšíří, nýbrž že vproudí do lidského citění a bude tu jako šířící se lidská láska. Co se v posledních staletích nastřádalo, to je vlastně vzhledem k člověku jen v tom vztahu, že se to stávalo věděním hlavy, ale takovým věděním hlavy, které nevyzařuje do celého člověka. Ano, je to jakýsi duševní nádor, je to něčím, co postupně tvrdne, protože to nedostává správné síly z ostatního organismu. Stáváme-li se stále jen v hlavě chytřejšími a touto chytrosti neproudí z ostatního organismu nutné citění, potom se stáváme bytostmi, které mají vlastně něco jako duševně-duchovní rakovinný vřed, jako jakýsi duševně-duchovní nádor. Nemůže se také hlavě dařit dobře, duchovně dobře, když ostatní člověk není člověkem milujícím a takovým, který ve světě chce to, co miluje. To, co chce v člověku vláda Michaelova, pochopí člověk teprve tehdy, když vychází vstříc této Michaelově vládě svými vlastními vlastnostmi. Člověk jí může vycházet vstříc jen tehdy, když bude spirituálně osvícen a naplněn láskou k člověku, která přichází ze všeobecného, právě spirituálního osvícení. Potom stále víc a více bude chápat, co tato vláda Michaelova znamená.

Lid Starého zákona hovořil o vládě Michaelově a mnil tím, že Michael byl tehdy služebníkem Jahveho. To znamená, že Michael působil tehdy v těch silách, které jsou silami Jahveho. Byl služebníkem Jahveho. Potíral vše to, co je k potírání jako ahrimanské mocnosti, o nichž jsem v posledních dnech hovořil. V našem období je Michael určen k tomu, aby se stával stále víc a více bytostí sloužící Kristu, takže výrok, že vláda Michaelova nastupuje, aby řídila lidské osudy, současně znamená, že se má stát pravdivým toto: Vláda Kristova se má rozšířit na Zemi, Michael jaksi nese vpředu světlo spirituálního poznání, vzadu nese Kristus požadavky všeobecné lidské lásky. Tím se ale nemění jen něco pro Zemi, nýbrž tím se mění také mnohé pro život, jež člověk prodělává mezi smrtí a novým zrozením.

Od dávných dob vývoje Země je tomu tak, že si člověk právě způsobem, jak jsem jej charakterizoval, připravuje své fyzické tělo jako duchovní zárodek a potom jej přebírá, když vstupuje do zemského bytí. Ale od vlády Krista a Michaela je člověk stále víc a více uváděn do situace (současně je takových lidí málo, ale má jich být stále více), že než sestoupí dolů na Zem, ještě učiní rozhodnutí. Neboť světlo spirituálního poznání září tak, že současně ozařuje tuto Zemi i nadfyzickou říši, že se člověk učí pomocí Michaelovy vlády činit rozhodnutí, když již sice převzal svou karmu ve svém

éterickém těle, ale nastupuje nyní cestu též ke svému fyzickému tělu. Jestliže se bude nyní na Zemi stále více šířit spirituální poznání a člověk bude v sobě stále více prožívat tuto všeobecnou lidskou lásku, tak vystoupí pro budoucí lidstvo před sestupem do pozemského života následující možnost. Člověk si bude moci říci: Připravil jsem toto tělo, ale když jsem toto tělo poslal na Zem dolů a svou karmu jsem přijal do svého éterického těla, které jsem stáhl, tu vidím, že tato karma je taková, že jsem tím, co jsem v dřívějších pozemských životech vykonal, toho či onoho člověka těžce poškodil. Jsme přece vždy vystaveni nebezpečí, že tím, co konáme, jiné lidi poškozujeme. Úsudek o tom, co jsme druhému člověku způsobili, bude zcela zvláště jasně zářit v tomto okamžiku, kdy jsme ještě v éterickém těle, kdy jsme nesestoupili ještě do těla fyzického, Zde ale působí v budoucnu také světlo Michaelovo a láska Kristova. A ocitáme se v situaci učinit změnu ve svém rozhodnutí, předat tělo, které jsme si připravili, druhému a sami převzít ono tělo, které bylo připravováno oním člověkem, kterému jsme uškodili. To je mohutný převrat, který se uskutečňuje od naší doby do budoucnosti, pokud jde o duchovní život člověka. Budeme s to vstoupit do toho těla, které si musel připravit onen člověk, jemuž jsme uškodili, a druhý bude s to vstoupit do našeho připraveného těla. Tím nastane to, co budeme moci na Zemi uskutečnit, co budeme moci zcela jiným způsobem karmicky vyrovnat, než dosud. Země by nikdy nemohla dosáhnout svého cíle, kdyby toto nenastalo, nikdy by se jinak nemohlo na Zemi stát lidstvo celkem. A to musí být! Pro zemský vývoj musí nastat doba k přípravě pro budoucí planetární stavy Země, v níž je nemožné, aby jednotlivec nějak něco užíval na účet druhého jiného člověka. Právě tak jako se čítí jednotlivý list nebo jednotlivý okvětní lístek rostliny částí celé rostliny a spoluprožívá bolest a radost celé rostliny (obrazně řečeno), tak musí budoucnost zastihnout Zemi, v níž jednotlivec nechce mít žádné štěstí na účet celku, v němž se cítí jako část celého lidstva. To má ale svůj duchovní ekvivalent v tom, že se učíme připravovat fyzické tělo pro druhé. Opouštíme jako lidé onu dobu, v níž jaksi každý měl kontinuitu ke svému fyzickému tělu, vstupujeme do té doby, která je navozena vládou Michaelovou, kdy my pracujeme také na fyzických duchovních zárodcích lidských těl takovým způsobem, že můžeme pracovat jeden pro druhého. Během pozemských inkarnací se dospěje k tomu, že touto vzájemnou prací v duchovnu připravujeme dobu, která má ještě později nastat - když vyslovíme její podstatu, tak to bude úplným paradoxem, ale je tomu přece tak, že lidé také na Zemi svými dušemi mohou vstoupit do těch těl, která zvláště poškodili a mohou přijmout duši toho druhého do svého těla. To nastane, když Země sama přejde do jiných stavů. Ale to, co jsem vám dnes řekl jako skutečnost, která v duchovním světě nastupuje vládou Michaelovou, bude k tomu přípravou. Právě na tomto příkladu vidíte velmi zřetelně podstatu magie idejí. Dáte-li zde na Zemi působit na sebe tomuto osvícení, které přichází ze spirituální vědy, tak podporujete vládu Michaelovu. Podporujete ty síly, které povedou k tomu, aby lidé mohli žít pro druhého takovou měrou, že se dostávají k rozhodnutí o tom, co chtějí převzít jakožto fyzické tělo podle toho, co je potom nejlepší pro celé lidstvo. Podle toho se rozhodují, když si volí fyzické tělo. Když toto připravujete na Zemi lidskou

moudrostí a lidskou láskou, uskutečňujete něco, co je v duchovním světě skutečností. To je skutečná magie idejí. To je to, co se nazývalo v dávných dobách pravou bílou magií. To je to, do čeho musí lidstvo vstoupit.

Tímto jsem vás chtěl upozornit na tento důležitý okamžik v současné době lidstva, který vstoupil do jeho vývoje. Nesmíme se s bázní zaleknout, jedná-li se o to, odhalovat skutečnosti duchovního světa, jež vstupují do lidského života. Neboť budoucnost lidstva závisí na tom, že se člověk učí žít s duchovním světem právě tak, jako žije zde na Zemi se světem fyzickým. Jen tím, abychom jako lidstvo opět zdomácněli v duchovním světě, jak tomu bylo u pradávného lidstva, když správně chápeme Kristova slova: „Mé království není z tohoto světa“, jen tím budeme podporovat budoucnost lidstva. Potom pochopíte Kristova slova: „Mé království není z tohoto světa“ správně. Ale on vstoupil právě na Zem, vždyť se právě s lidstvem sjednotil. Nechtěl vlastně říci: „Mé království je z tohoto světa“? Neřekl to z toho důvodu, protože on chtěl poněnáhu učinit Zemi oním královstvím, které se nenoří do pozemskosti, které poněnáhu vystupuje do duchovního stavu. Jeho království není takové, jaké bylo až do mystéria Golgaty, a jak potom běžíc jaksi dále setrvačností, dále pokračovalo. Jeho království je takové, že zde na Zemi bude vládnout duch. A toto nastane, když lidstvo správně pochopí vládu Michaelovu, když bude hledat duchovní osvětlení a křesťanskou lidskou lásku, jak jsem to naznačil.